

Prof. Mardin'e Gecikmiş Zorunlu Yanıt

Sayın Mardin, kutsal din normlarıyla çağdaş eğitim normlarını karşı karşıya getirmektedir. Bu aslında sosyoloji alanında birinci sınıf öğrencisinin yapmaması gereken büyük bir hatadır.

Dr. Alev COŞKUN

Önüne gelen Cumhuriyet'e saldırıyor. "Vesayet demokrasisi", "Yargının yetki gaspı", "Cumhuriyet travma yarattı", gerekirse "Eşek gibi anırım" diyor.

Bunlara yanıt vermek gerekir. Önce Prof. Mardin'in sözlerinden başlayalım. Prof. Mardin, siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler okumuş, anayasa hukuku kürsüsünde asistanlık yapmış, din sosyolojisi üzerinde yoğunlaşan bir bilim adamıdır. Geçen aylarda söyledikleri önemliydi, üzerinde fazla durulmadı. Konu sıcağını yitirdi, şimdi sağduyu ile yanıt verelim:

Sayın Mardin, bir yıl önce "mahalle bas-kısı" kavramını ileri sürerek "Bu gidişle Türkiye'nin Malezyalaşması kaçınılmazdır" anlamındaki sözleriyle dinci kesimlerden çok tenkit almıştı.

Mayıs ayı sonunda Kemalizmin "okul, öğretmen, kitap ve öğrenciye dayalı toplum modeli" yıllardır bu harekete karşı çıkan "mahalle modeli karşısında yenik düştü", "Kemalizm sığ kaldı", "Laikliği netleştiremedi" ve böylece "Cami okulu, imam da öğretmeni yendi" dedi. Bu kez belli kesimden büyük alkış aldı.

Mardin'in bu konuda alkış alacak sözler söylemesi doğaldır. Çünkü Mardin, "Cumhuriyetin reform politikalarının, Türk kültüründe hissedilir fakirleşmeye yol açtığını" ileri sürer. Bu fakirleşmeyi "Cumhuriyetin sembolizminin kök salamayacak kadar yüzeysel olmasına bağlar. Kök salabileceği tek alan okuldur; ancak okul çocukları arasında üretilen beklentiler hep yapmacık olmuştur, sonra da karşılanamamıştır" demektedir. (Ş. Mardin, "Modern Türkiye'de Din", Türkiye'de Din ve Siyaset, İletişim, 9. Baskı, 2002, s. 81-82)

Buna göre, Mardin'in son yaptığı konuşma aslında yıllardır yazdıklarının bir tekrarıdır. İçin için yanan bir Cumhuriyet düşmanlığının dışavurumudur. "Okuldan hangi iyiyi, güzeli, doğruyu öğrendik" söylemi aslında Mardin'in kendisini inkârıdır.

Yanlış değerlendirme

Sayın Mardin, kutsal din normlarıyla çağdaş eğitim normlarını karşı karşıya getirmektedir. Bu aslında sosyoloji alanında birinci sınıf öğrencisinin yapmaması gereken büyük bir hatadır. Çünkü Mardin'in bu konuda en büyük eksiği, siyasal iktidarların yaptıklarını görmemesidir. Şöyle ki:

Mustafa Kemal'in kurumsallaştığı örneğin: "Mahalle mektebi ve tekkeye karşı çağdaş okul; yobaz ve bağına karşı çağdaş öğretmen yetiştirilmesini, laik okullar, Köy Enstitüleri ve Halkevlerini, gerici ve din istismarcısı siyasal iktidar yıkmadı mı? Mardin bunları görmez. Sadece Kemalizme yüklenir.

Eğer feodal yapıyı değiştirmek, toplum yapısını yeniden düzene sokmak için getirilen önlemler, özellikle Eğitim Birliği Yasası tahrir edilirse, gücünü 1500 yıllık kutsal dinden alan cami hocası, doğal olarak galip gelir.

Ama, Mardin cami hocasının, çağdaş öğretmeni alt etmesi için dış siyasal güçlerle, sağcı siyasal iktidarların nasıl bir olup yarım asırdır çağdaşlığın altını oyduklarını söylemiyor.

Avrupa'da başlayan Aydınlanma düşüncesinin temel amacı neydi? Kilisenin otoritesini sınırlamak, aklın ve bilimin egemenliğini yüceltmek değil miydi?

Karanlık ortaçağdan çağdaş dünyaya geçişte laiklik ilkesinin kökleşmesi, dinle devlet alanlarının birbirinden ayrılması için yüzyıllar süren büyük mücadele verilmedi mi?

Batı dünyasında öğretmenin kiliseye karşı elde ettiği başarıda çağdaş eğitimin siyasal iktidarlar tarafından ödünsüz desteklendiği unutulabilir mi?

Peki Türkiye'de ne oluyor? Siyasal iktidarlar sağcı çağdaş öğretmenin yenilgiye uğraması için vargüçleriyle çalışmadılar mı? Sayın Mardin bir sosyolog olarak neden bunları görmüyor?

İnsanlık tarihi bir bakıma akıl ve bilim ile her türlü dogma arasındaki çatışmanın tarihidir.

Bilimsel yöntemde önce sorun ortaya atılır, tanımlanır, gerekiyorsa deney yapılır, bu konuda yazılanlar, varsayımlar ortaya çıkarılır.

Ama inançta, dinde durum farklıdır. Dinde temel dayanak "vahiy"dür. Vahiy, "Tanrısal bir buyruğun peygambere bildirilmesidir". Vahyin yetersiz kaldığı durumda hadis kullanılır. Hadis, peygamberin sözleri, yaptığı iş ve davranışlardır. Ama tüm bunlar "tartışılmaz, eleştirilemez, yanlışlanamaz" zırlama ve dokunulmazlığına sahiptir...

Birisi akıl, diğeri inancı temsil ediyor ve tarih, akıl ile inancın çatışmasının örnekleriyle doludur.

Sanayi devrimiyle, siyasal iktidarın "meşruiyet" kaynağı dinden alındı, millete verildi. Ulusal egemenlik kavramı böyle oluştu. Bunları bilmezler mi? Bilirler ama, Atatürk'ün bu yolda yaptıklarına yer vermezler.

Atatürk ne diyor: "Bir toplumda yaygın olan düşünceler akla, mantığa, bilim ve tekniğe aykırı, saçma ve çağ geçmiş düşünceler ise, o toplumun yaşama kötürüm olur." Cumhuriyeti kuranlar, aydınlanma devrimcilerinin yaptığı gibi, bilimi, aklı öne çıkarmak için çalıştılar, bir seri devrim gerçekleştirdiler. Bunun en önemlisi, "Eğitimin Birleştirilmesi" devrimiydi.

Türkiye'deki tüm medreseler kapatıldı. Eğitimde bölünmüşlük kalktı, Cumhuriyet çocuklarının dine dayalı ümmetçilik esasına göre değil, bilimsel temellere bağlı olarak yetiştirilmesinin yolu açıldı.

Daha sonra bir seri devrim yapıldı, en önemlileri, Yurttaşlık Yasası, Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması, Eğitimde Karma Düzene Geçilmesi, Yeni Rakamlar ve Harf Devrimi, Kadın Haklarının tanınması Köy Enstitüleri kurulması gibi...

Ayrıca çağdaş yaşamın köylere kadar götürülmesi için Halkevleri ve Halkodaları kuruldu.

Tüm bunlar sadece 50 yıl işletilebilseydi bu-

gün bambaşka bir Türkiye ile karşı karşıya olacaktık.

Bütün bu kazanımlar nasıl birer birer ortadan kaldırıldı. Özellikle 1950'den sonra **Menderes**'in Türk aydınlanma devrimlerini, "Halk tarafından kabul edilen devrimler ve kabul edilmeyen devrimler" olarak ikiye ayırması hiçbir zaman unutulmamalıdır.

Daha sonra tarikatlı, aşiretli, ticaretli bir politika Türkiye'ye egemen oldu.

Köy Enstitüleri, Halkevleri, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu kapatıldı.

1950 ile 1974 arasında 92 imam hatip lisesi açılırken, 1974 - 1977 arasındaki 2.5 yılda tam 223 imam hatip lisesi ilave edildi, daha sonra sayıları 650'lere ulaştı.

Evren 1980 karşıdevriminden sonra, imam hatip liselerinden mezun olanlara üniversitelerin istediği bölümüne girme hakkı tanıdı. Atatürkçüleri savunan **Uğur Mumcu, Muammer Aksoy, Bahriye Üçok, Ahmet Taner Kışlalı, Necip Hablemitoğlu** gibi niceleri ve sonunda Danıştay yargıcı **Mustafa Özbilgin** öldürüldü.

Özellikle 1980'den bu yana 30 yıldır tüm bürokraside kadrolaşma yürütülüyor mu? Tarikat ve cemaat mensupları, yeteneklerine bakılmaksızın bütün üst bürokrasiyi ele geçirmiş değil midir? Bugün Türkiye'deki tüm öğrenci yurtlarının üçte ikisi cemaat vakıflarının ve tarikatların elinde değil mi? Milli Eğitim Bakanlığı tarikatların elinde değil mi?

Prof. Mardin gibi bir sosyologdan "Cami hocası öğretmeni yendi!" gibi sloganlar yerine Türk toplumuna bu sayıda imam hatip lisesi çoktur, ya da gelin bu okulların makul sayısını bulalım diye bir öneri hiç geldi mi?

650 imam hatip okulu yerine 25 tane Köy Enstitüsü çok değil, 50 yıl yaşayabilseydi, Köy Enstitüleri'nden mezun olan öğretmenler bütün Türkiye'ye yayılabilseydi, köyün ve halkın düşünce önderi olan bu öğretmenler, halkımızı eğitseydi, feshedildiği zaman 5000 civarında olan Halkevleri ve Halkodaları 50 yıl faaliyetlerini yürütebilseydi, her ay yaptıkları onlarca kültür etkinliğini sürdürebilselerdi. Eğitim birliği kuralı tersyüz edilmeseydi. Ulus devlet kavramını altüst eden tarikatların etkinliğine dayanan ılımlı İslam devleti kavramı ortaya çıkabilir miydi? Din duyguları siyasi alanda bu derece kötüye kullanılabilir miydi? Cami hocası o zaman öğretmeni yenebilir miydi?

Mardin, o zaman bu analogiyi yapabilir miydi? Mardin, "Cumhuriyette iyi, doğru ve güzel hakkında çok derine giden bir düşünce yok..." derken, Cumhuriyetin dayandığı evrensel aydınlanmacı felsefenin temellerini de yok saymaktadır.

Mardin, dış siyasal destekler, tarikatlar ve iç siyasal iktidarlar eliyle tüm Atatürk kurumlarının birer birer ortadan kaldırıldığını bilmiyor mu? Öğretmen tek başına ne yapsın? Öğretmen mi yenildi, yoksa iç ve dış siyasal ve parasal destekler bir araya gelip, Türkiye'de öğretmenin yenilmesi için bir cephe mi oluşturuldu?.. Sosyolog Mardin bunlara neden değinmiyor?

Ancak, çağdaşlaşma sürecinin yakıcı bir etkisi olduğunu unutmamalıyım. Atatürk devrimleri Türklerin çağdaşlaşma yoludur. Toplumda yer alan kadınlar, gençler, ilericiler bu toplumsal mücadeleyi bırakmayacaklardır.